

Remissvar, Regional indelning. Delbetänkande av indelningskommittén SOU 2016:48 Fi2016/02568/

Sverige vinner på att indelas i jämnstarka regioner

Fördelningen av makt och ansvar mellan kommun, region och stat har under många år föranlett diskussioner och det har sedan slutet av 50-talet genomförts en rad utredningar. År 2003 fick den parlamentariskt sammansatta Ansvarskommittén i uppdrag att analysera samhällsorganisationens förmåga att möta framtidens utmaningar. I enighet sammanfattade kommittén sina slutsatser i utredningen "*Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*" (SOU 2007:10) där de kom fram till att det fanns ett behov av att se över ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan framför allt stat och region. Grundförslaget var att samla ansvaret för sjukvård och ett antal regionala utvecklingsfrågor i väsentligt färre regionkommuner.

Allt sedan dess har diskussionen om större och färre regioner förts i Sverige, och Värmlands län landsting ansökte t ex redan 2008 om att få bilda en större region tillsammans med Västra Götaland - en process som dock inte ledde till någon ny regionbildning. Argumenten för och emot större regioner kännetecknas av en komplexitet som har att hantera både fakta och känslor. Vi har ju bara historien och nuläget att förhålla oss till, men frågan som vi alla ställer oss är ju om större regioner kan hantera framtidens utmaningar, inte minst frågan om den framtida välfärdens utveckling med en åldrande befolkning och en splittrad regional organisation. Ansvarskommittén kom i full enighet fram till att så var fallet. I remissrundan som följde på slutbetänkandet bejakade t ex 98% av alla kommuner- och landsting förslaget om större och mer jämnstarka regioner.

Det huvudsakliga argumentet mot större regioner är att Värmland skulle ha en större handlingsfrihet om man styr över sina egna frågor. Värmland är beroende av sin omvärld, men tjänar på att kunna fatta sina egna beslut och själv välja med vilka parter man vill samverka. Frågan ska styra hur samverkan ska ske, inte geografisk tillhörighet. Vidare förs det ett resonemang om att det blir långt till beslutsfattarna och att demokratin urholkas. Till detta åberopas också känslorargumentet att den Värmländska identiteten hotas. Kritiken mot större regioner innehåller dock inte så många argument mot en sammanhållen och effektiviserad statlig organisation. Här verkar i stort sett alla vara överens. Det finns behov av en samordning av de myndigheter vars uppdrag jackar i den regionala och kommunala nivån.

Vi menar att argumenten mot större regioner bygger på orimliga antaganden. Värmlands handlingsfrihet ökar bara om vi kan fatta de beslut som måste fattas. Saknas det planeringsförmåga och förhandlingsmakt för att driva en fråga i den riktning vi önskar kommer vi ju allt

som oftast att tvingas att anpassa oss till andra regioners beslut. Idag är det ofta så. De små länen, regionerna och landstingen tvingas i normalfallet att anpassa sig till de någon av de tre stora regionerna - och där saknar vi både inflytande och beslutsmöjligheter.

Vad betyder då en större regionbildning för det Värmländska och vår identitet? För det första försvinner inte landskapet Värmland i en större region. Landskapet Värmland kommer alltid att finnas och värmlänningen kommer för all framtid vara värmlänning. För det andra är Region Värmlands uppfattning att regioner och län i huvudsak är en administrativ indelning av Sverige och inget som normalt förknippas med identitet. Större regionkommuner bestående av många kommuner och stora geografiska avstånd kommer sannolikt inte på överskådlig tid att utveckla en kulturell identitet. Istället kommer tillhörigheten framförallt finnas i det lokala sammanhanget, men också i landskapet och nationalstaten. Trots att det var femton år sedan Västra Götaland formades träffar vi sällan Västra Götälänningar, men vi träffar däremot ofta Bohuslänningar och Skaraborgare. Vår bedömning är att vår Värmländska identitet kommer att bestå oberoende av regiontillhörighet.

Argumenten för större regioner handlar i huvudsak om fördelarna med att samordna och effektivisera statsapparaten samt behovet av jämnstarka regioner för att säkra en likvärdig och rättvis behandling i hela landet, stärka den regionala planeringsförmågan, öka den regionala förhandlingsmakten, samt om att säkra en regionalekonomisk kraft att ta sig an alla de utmaningar som regionerna står inför. Låt oss fördjupa de här resonemangen.

För det första handlar det om fördelarna med en sammanhållen statsapparat som ger väsentligt bättre förutsättningar att samordna alla de myndigheter med regionala och kommunala uppdrag. Exempel på myndigheter som det berör är Länsstyrelserna, Trafikverket och Tillväxtverket. Totalt handlar det om minst ett femtontal myndigheter som idag saknar en sammanhållen struktur eller geografi. Genom att matcha den statliga strukturen med en regional struktur är det möjligt att uppnå stora effektivitetsvinster i hela samhällssystemet. Det är helt enkelt enklare och väsentligt mer effektivt att med en sammanhållen myndighetsstruktur samarbeta med sex likvärdiga regioner än med 21 olika regionala konstellationer.

Vår uppfattning är att vi ser att en regionförstoring i förlängningen gör det möjligt att överlåta ett än större ansvar till regionerna, t ex är arbetsmarknads- och utbildningsfrågorna områden som på sikt skulle kunna regionaliseras. Region Värmland ser det därför som angeläget att Indelningskommittén i sitt slutbetänkande preciserar vilka myndigheter som föreslås följa den regionala indelningen, vilken roll Länsstyrelserna ska ha i den nya samhällsordningen, samt föreslår en utredning med uppdrag att se över vilka ytterligare uppgifter som lämpar sig att föras över till regional nivå.

För de andra handlar det om behovet av jämnstarka regioner. Idag har vi en situation där 3 landstingsregioner (Stockholm, Västra Götaland och Skåne) ansvarar för sjukvården och utvecklingsfrågorna för mer än halva Sveriges befolkning, och 18 regioner/landsting/länsstyrelser som hanterar resten av befolkningen. Resursfördelningen mellan regionerna och landstingen är än mer skev vilket leder till ett demokrati- och jämlikhetsunder

MUNKFORS
RANSÄTER
Munkfors Kommun

skott. Det är idag helt enkelt inte rättvisa och likvärdiga förutsättningar för en Värmlänning och en Stockholmare.

Sex likvärdiga och jämnstarka regioner kan hantera demokratiunderskottet och bristen på likvärdighet genom att säkra att samtliga regioner har den planeringsförmåga som krävs för att kunna möta de regionala olikheterna och den mellanregionala konkurrens som råder kring fördelningen av resurser, t ex kring utvecklingsmedel, infrastrukturfinansiering och forskningsresurser. Jämnstarka regioner med planeringsförmåga har också väsentligt större förhandlingsmakt gentemot staten och i relation till övriga regioner. Det betyder att vi till sist har större förutsättningar ge alla medborgare i hela landet – Värmlänningar såväl som Stockholmare – likvärdiga förutsättningar.

Slutligen ger jämnstarka regioner också förutsättningar att med kraft samla sig kring vissa utvecklingsområden där det krävs särskilda insatser, låt det vara tillväxtsatsningar på infrastruktur eller forskning eller något annat område som främjar utvecklingen, t ex kulturområdet. Värmland kan aldrig samla den regionalekonomiska styrkan i en satsning som Västra Götaland, Skåne eller Stockholm kan göra idag. I en större region är det möjligt.

Argumenten för större regioner och en regionreform är direkt överförbart på hälso- och sjukvårdsområdet. Vården står inför stora utmaningar och ett kraftigt förändringstryck. En åldrande befolkning med nya sjukdomsmönster växer fram parallellt med en snabb medicinsk och teknologisk utveckling som gör att förväntningarna på vården ökar i hela landet. Munkfors kommun delar därför kommitténs slutsats att en indelning i större regioner gör det lättare att hantera dessa utmaningar samtidigt som det är rimligt att anta att sjukvårdens förändringstryck gör att det finns behov att återigen se över dess organisering om 10-15 år.

Sammantaget menar Munkfors kommun att argumenten för större jämnstarka regioner är starka. Munkfors kommun delar därför Indelningskommitténs förslag att dela in Sverige i 6 större regioner.

Geografi - Västra Götalandsregionen eller Svealandsregionen?

Är vi överens om att Sverige bör delas in sex jämnstarka regioner återstår frågan om vilken region Värmland då bör tillhöra. Värmlands geografiska läge gör att det bara finns två realistiska möjligheter, antingen Västra Götalandsregionen eller Svealandsregionen.

På uppdrag av Region Värmland genomförde konsultföretaget Sweco hösten/vintern 2015 en studie där man utifrån en regionalekonomisk analys jämförde utfallet för Värmland i en Västra Götalandsregion eller Värmland i en Svealandsregion. Skillnaderna mellan alternativen är relativt små. Det handlar mer om nyanser och att Göteborgsregionen sannolikt slår igenom i statistiken, men det finns ändå ett antal regionalekonomiska argument som talar för Västra Götalandsregionen.

Framförallt handlar det om att en västsvensk regionstillhörighet erbjuder goda tillväxtförutsättningar för Värmland. Västra Götaland är ett av de län med högst Bruttoregionalprodukt (BRP) i landet.

En Västsvensk region har också en något mer gynnsam åldersstruktur där andelen personer i yrkesför ålder med många år kvar i arbetslivet är högre i den Västsvenska regionen än i Svealandsregionen. Andelen gymnasielever som påbörjat en högskoleutbildning tre år efter avslutad gymnasieutbildning uppvisar en ökande trend i Västsvenska regionen och motsatt utveckling i Svealandsregionen. Andelen högutbildade är något högre i Västsvenska regionen än i Svealandsregionen. Den Västsvenska regionen har också haft en marginellt bättre sysselsättningsstillväxt i jämförelse med Svealandsregionen. Slutligen ligger den Västsvenska regionen högre än Svealandsregionen vad gäller företagens andel av de totala FoU-utgifterna, vilket är en indikation på hur mycket företagen satsar på innovation och förnyelse.

Utifrån ett mer utvecklingsstrategiskt perspektiv kan vi konstatera att oberoende av tillhörighet blir Värmland i båda fallen en del av stora regionbildningar med starka tillväxtnoder och ett stort antal kommuner att samspela med. I båda fallen kan Värmland också dra nytta av relationerna och samarbetet med Norge. Genom ett förstärkt och utvecklat nära samarbete tillsammans med Västra Götaland eller genom att bli en naturlig länk i utvecklingen av tillväxtkorridoren Stockholm–Oslo med Karlstad centralt placerat. I båda fallen finns det också redan upparbetade samarbeten. Inom hälso- och sjukvården tillhör Värmland idag Uppsala-Örebro sjukvårdsregion, och tillsammans med Västra Götalandsregionen har det sedan 2008 (då Landstinget i Värmland ansökte om att få bilda regionkommun med Västra Götalandsregionen) pågått en diskussion om en regionsammanslagning.

Frågan om Karlstadsregionens betydelse och utvecklingsmöjligheter är central. I en Svealandsregion finns det risk för att den inomregionala konkurrensen med tre större städer (Uppsala, Örebro och Västerås) och ett antal likvärdiga städer (Eskilstuna, Gävle, Falun/Borlänge) kommer att göra det svårt för Karlstadsregionen att hävda sig. Inte minst närheten till Örebro kan vara en utmaning. I ett Västsvenskt alternativ ser vi däremot goda möjligheter för Karlstadsregionen att utvecklas till den näst största arbetsmarknadsregionen och tillsammans med Skövde och Göteborg utgöra en inomregional balanspunkt som kopplar samman den östvästliga dimensionen med den nord-sydliga dimensionen. Karlstadsregionen kan t o m på sikt antas tillföras nya resurser för att stärka Centralsjukhuset, Karlstad Airport, Karlstads universitet, prioriterad tåg- och väginfrastruktur samt en rad av våra kulturinstitutioner – allt för att utveckla och stödja framväxten av en inomregional flerkärnighet. Vår uppfattning är därför att om delbetänkandet blir verklighet så har Karlstadsregionen och därigenom hela Värmland förutsättningar att långsiktigt utvecklas till ett nordligt kraftcentrum i en Västsvensk region.

Avslutningsvis finner vi att Indelningskommittén utifrån ett politisk perspektiv tagit hänsyn till vad de har uppfattat är den politiska viljeinriktningen i Värmland, Västra Götaland såväl som i Svealandsregionen. Indelningskommittén drar krasst slutsatsen att det kan antas finnas en politisk vilja i både Västra Götaland och Värmland att bilda en gemensam region. Vi delar den bedömningen.

Sammantaget finner vi därför att utifrån ett regionalekonomiskt, utvecklingsstrategiskt såväl som politiskt perspektiv att det finns argument som talar för att Värmland och Västra Götaland har bäst förutsättningar att långsiktigt bygga en konkurrenskraftig region.

Tidplan

Indelningskommittén har haft i uppdrag att lägga ett förslag som indelar Sverige i väsentligt färre regioner. I linje med det uppfattar vi att delbetänkandet bygger på en helhetslösning som innebär att Indelningskommitténs slutbetänkande innehåller en regionreform där hela Sverige delas in i sex jämnstarka regioner.

De i delbetänkandet föreslagna tre regionerna bildar region 2019, de övriga 2023. Vi menar att detta är fullt genomförbart, men vi vill tydligt markera att det är olyckligt att Indelningskommittén ännu inte löst ut frågan om Hallands tillhörighet. I händelse av att Halland - eller några Halländska kommuner - ändrar ståndpunkt menar vi att de är välkomna att ingå i en regionkommun med Värmland och Västra Götaland även om det innebär att de tvingas att anpassa sig till den struktur som Västra Götaland och Värmland format i den nya regionkommunen.

Vi ser inte heller några hinder för att genomföra en ny länsindelningen till 1 januari 2018 för att därigenom lägga grunden för en ny regionindelning.

Munkfors kommun står således bakom Indelningskommitténs förslag att Värmland bildar region med Västra Götalandsregionen den 1 januari 2019 och att hela landet omfattas av förändringen senast 2023.

Munkfors kommuns ställningstagande

Munkfors kommun ställer sig bakom Indelningskommitténs delbetänkande, Regional indelning – tre nya län SOU 2016:48

Sammanfattning

Ansvarsfördelningen mellan staten/länsstyrelsen och det regionala ansvaret behöver förtydligas i slutbetänkandet.

Vår uppfattning är att vid en ny nationell regionbildning även de statliga myndigheternas organisering ses över och harmoniseras med den regionala kartan alternativt länsindelningen där det är möjligt. Region Värmland ser det som angeläget att Indelningskommittén i sitt slutbetänkande preciserar vilka myndigheter som föreslås följa den regionala indelningen.

Vår uppfattning är, om delbetänkandet blir verklighet, att Karlstadsregionen och hela Värmland har förutsättningar att långsiktigt utvecklas positivt till ett nordligt kraftcentrum i en Västsvensk region.

Ställningstagandet att samhällsstrukturen avseende den landstings/regionala nivån bör likrikas för att alla ska få liknande planeringsförutsättningar är bra för helheten i Sverige.

En regional förändring skulle också underlätta ansvars och uppdragsfördelningen mellan våra tre politiska beslutsnivåer. Munkfors kommun anser att en utredning avseende vilka statliga uppgifter som lämpar sig för att föras över till regional nivå ska initieras så snart som möjligt.

En större regionstillhörighet erbjuder med stor sannolikhet bättre tillväxtförutsättningar för Värmland. En förutsättning för detta är att Värmland tillhör en region med god tillväxt.

MUNKFORS
RANSÄTER
Munkfors Kommun

Munkfors kommun har uppfattningen att det är av stort värde att en ny regionindelning sker vid en och samma tidpunkt i så stor del av landet som möjligt. Detta utifrån att det är först då de nu negativa asymmetriska effekterna på den regionala nivån i relation till andra nivåer (stat, kommun) får förutsättningar att minska. Vi anser också att Indelningskommitténs slutbetänkande ska innehålla ett förslag där Sverige delas in i sex regioner.

Munkfors kommun står bakom förslaget att en eventuell sammanslagning till en västsvensk region sker 2019 och att hela landet omfattas av förändringen senast 2023.

Munkfors kommun har inga synpunkter på delbetänkandets val av namn avseende länet och det nya landstinget/regionen. (Västra Götalands län, Västra Götalands läns landsting)

Munkfors kommun ställer sig bakom delbetänkandet.